

I tillæg hertil hævder Harhoff, at der påhviler Danmark en folkeretlig forpligtelse til ikke at ændre eller opheve hjemmestyret ensidigt (p. 497).

Som nævnt har Harhoffs bevæggrund for afhandlingen været hans utilfredshed med, at der ikke synes at være god overensstemmelse mellem den statsretlige beskrivelse af hjemmestyreordningerne og den politiske virkelighed, der omgiver disse ordninger. Harhoffs "sui generis"-bud - begrundet i "forholdets natur" - på en forfatningsretlig beskrivelse af hjemmestyreordningerne kommer formentlig tæt på at være i overensstemmelse med den politiske virkelighed. Tilbage står imidlertid spørgsmålet, om Harhoffs opfattelse kan gøre krav på at være et udtryk for gældende forfatningsret. Det synes ikke - og heller ikke efter Harhoffs egen mening - at være tilfældet. Som Harhoff skriver, kan der over hans "sui generis"-løsning forekomme at være "et noget selvrefererende præg" (p. 275), og hans opfattelse kan heller ikke efter hans egen mening gøre krav på at være gældende forfatningsret, men må betragtes som et "retspolitisk alternativ" til de eksisterende teorier (p. 202 og p. 242).

Betragtet som et retspolitisk indlæg er Harhoffs afhandling stimulerende og tankevækkende læsning. I bogens første del redegøres der indgående for de bestående hjemmestyreordningers tilblivelse og indhold. I bogens anden del drøftes hjemmestyreordningernes forfatningsretlige placering, og i bogens tredje del redegøres der i et bredt historisk rids for folkerettens regler om folkenes selvbestemmelse. I det afsluttende kapitel sammenfattes afhandlingens resultater.

Med mindre Harhoffs retspolitiske synspunkter med tiden kan vinde retsdogmatisk tilslutning, må det erkendes, at der fortsat vil bestå en betydelig afstand mellem den forfatningsretlige beskrivelse af hjemmestyreordningerne og den politiske virkelighed.

Man kan spørge, om denne afstand bør betragtes som et problem. Det er ikke noget særsyn i forfatningsretten, at de forfatningsretlige regler giver de øverste statsorganer en handlefrihed, som disse organer i praksis vanskeligt kan tænkes at ville benytte sig af. Måske bør den forfatningsretlige teori - og dens udøvere - stille sig tilfreds med, at forfatningsretten som juridisk disciplin beskæftiger sig med de yderste rammer for de forfatningsmæssige organers samspil, og at denne ramme ikke er eller kan være identisk med billedet.

Jens Peter Christensen
Juridisk Institut
Aarhus Universitet

Paul G. Roness, *Stortinget som organisator - folkevaldes medverknad ved organiseringa av den norske sentraladministrasjon 1946 - 1993*, Tana A/S, 1995, 170 s.

I Danmark er politikeres og navnlig parlamentarikerens interesse for forvaltningspolitik beskeden. En del af forklaringen herpå kunne være grundlovens paragraf 14, som i den fremherskende tolkning gør det til et prerogativ for den udøvende magt ved kongen (læs: statsministeren) at fastslå, hvor mange mini-

I tillæg hertil hævder Harhoff, at der påhviler Danmark en folkeretlig forpligtelse til ikke at ændre eller opheve hjemmestyret ensidigt (p. 497).

Som nævnt har Harhoffs bevæggrund for afhandlingen været hans utilfredshed med, at der ikke synes at være god overensstemmelse mellem den statsretlige beskrivelse af hjemmestyreordningerne og den politiske virkelighed, der omgiver disse ordninger. Harhoffs "sui generis"-bud - begrundet i "forholdets natur" - på en forfatningsretlig beskrivelse af hjemmestyreordningerne kommer formentlig tæt på at være i overensstemmelse med den politiske virkelighed. Tilbage står imidlertid spørgsmålet, om Harhoffs opfattelse kan gøre krav på at være et udtryk for gældende forfatningsret. Det synes ikke - og heller ikke efter Harhoffs egen mening - at være tilfældet. Som Harhoff skriver, kan der over hans "sui generis"-løsning forekomme at være "et noget selvrefererende præg" (p. 275), og hans opfattelse kan heller ikke efter hans egen mening gøre krav på at være gældende forfatningsret, men må betragtes som et "retspolitisk alternativ" til de eksisterende teorier (p. 202 og p. 242).

Betragtet som et retspolitisk indlæg er Harhoffs afhandling stimulerende og tankevækkende læsning. I bogens første del redegøres der indgående for de bestående hjemmestyreordningers tilblivelse og indhold. I bogens anden del drøftes hjemmestyreordningernes forfatningsretlige placering, og i bogens tredje del redegøres der i et bredt historisk rids for folkerettens regler om folkenes selvbestemmelse. I det afsluttende kapitel sammenfattes afhandlingens resultater.

Med mindre Harhoffs retspolitiske synspunkter med tiden kan vinde retsdogmatisk tilslutning, må det erkendes, at der fortsat vil bestå en betydelig afstand mellem den forfatningsretlige beskrivelse af hjemmestyreordningerne og den politiske virkelighed.

Man kan spørge, om denne afstand bør betragtes som et problem. Det er ikke noget særsyn i forfatningsretten, at de forfatningsretlige regler giver de øverste statsorganer en handlefrihed, som disse organer i praksis vanskeligt kan tænkes at ville benytte sig af. Måske bør den forfatningsretlige teori - og dens udøvere - stille sig tilfreds med, at forfatningsretten som juridisk disciplin beskæftiger sig med de yderste rammer for de forfatningsmæssige organers samspil, og at denne ramme ikke er eller kan være identisk med billedet.

Jens Peter Christensen
Juridisk Institut
Aarhus Universitet

Paul G. Roness, *Stortinget som organisator - folkevaldes medverknad ved organiseringa av den norske sentraladministrasjon 1946 - 1993*, Tana A/S, 1995, 170 s.

I Danmark er politikeres og navnlig parlamentarikernes interesse for forvaltningspolitik beskeden. En del af forklaringen herpå kunne være grundlovens paragraf 14, som i den fremherskende tolkning gør det til et prerogativ for den udøvende magt ved kongen (læs: statsministeren) at fastslå, hvor mange mini-

stre og ministerier vi skal have og hvordan forretningernes fordeling skal være imellem dem. Det interessante er, at Norge, som jo i øvrigt på mange måder ligger tæt på os forfatningsmæssigt formelt set, har samme bestemmelse. Men man har udviklet andre sædvaner på dette punkt. Stortinget har udnyttet bevillingsretten til at få indflydelse på antallet af ministre og ministerier og opgavefordelingen dem imellem. Det skulle jo umiddelbart synes at være et gunstiger udgangspunkt for at vække parlamentarikernes interesse for forvaltningspolitik, fordi denne sædvane har virket som springbrædt for, at Stortinget har skabt en række anledninger for at diskutere forvaltningspolitik. Det har derfor også interesse for danske at læse en analyse af parlamentarikernes deltagelse ved organiseringen af den norske centraladministration. Er de norske parlamentarikere mere interesserede og mere aktive end deres danske kolleger?

Nu savner vi mere systematiske undersøgelser af det danske folkets forhold til forvaltningspolitikken, men bogen her giver umiddelbart en fornemmelse af, at norske politikere er mere aktive i forvaltningspolitiske spørgsmål end danske. Således har man i Norge institutionaliseret visse anledninger til at drøfte forvaltningspolitik i Stortinget. Der er dog til stadighed i Norge politiske uenigheder også om selve grænselinjen for, hvor langt Stortinget kan gå ind i den slags spørgsmål.

Nu er den diskussion ekstra interessant, hvis det har en betydning for den førte forvaltningspolitik, om parlamentet deltager. Desværre lader bogen læserne i stikken med hensyn til, om der kommer en anderledes, eventuelt bedre forvaltningspolitik ud af det, end hvis forvaltningspolitikken som i Danmark i højere grad overlades til den udøvende magt - herunder embedsmændene. Men alene det, at Norge som de fleste andre nordeuropæiske lande har færre ministerier end Danmark, giver jo en indikation af, at den særprægede danske ordning giver særprægede effekter.

Bogen er en grundig analyse af Stortingets forvaltningspolitiske indsats i efterkrigstiden og er for så vidt en solid redegørelse for sit emne. Man bliver jo i disse år let misundelig på nordmændene, når det drejer sig om forvaltningsforskning. Nordmændene har mange gange flere forskere indsat på dette område, forskere der som Roness dukkede op i kølvandet på den norske magtudredning. Nordmændene har dertil lettere ved at komme i arkiver, den danske arkivlovgivning hører jo fortsat til i den tungere ende i Europa.

Alligevel var det trods bogens soliditet ikke bare misundelse, der greb mig under læsningen. Desværre også kedsomhed. Emnet er dog ellers interessant nok. Men jeg manglede noget.

Slem nok for en dansker kan det være, at bogen er på nynorsk. Dette bidrag til norsk isolation harmonerer fint med, at der intet i bogen er om verden uden for Norge. Der er ingen komparation, som ellers netop kan sætte i relief og rejse interessante spørgsmål. Perspektiverne ved eventuelt at ændre ved de institutionelle arrangementer trækkes ikke op.

Der er også noget mekanisk over bogen. Talrige gange henvises til Johan P. Olsen i starten af kapitlerne, når fremgangsmåden i det følgende skal præsenteres og begrundes. Hurtigt bliver bogen ret forudsigelig for læseren. Forfatte-

ren er symptomatisk for nyere norsk forvaltningsforskning ved at være stærkt præget af faderfiguren Olsen uden at gøre forsøg på tænke originalt. Omfanget af den norske forvaltningsforskning muliggør også, at forskningen her kan blive selvrefererende på den mest provinsielle måde. Man får ingen fornemmelse af, at der er vigtige debatter og uenigheder i det norske miljø (hvad vi dog heldigvis andre steder fra ved, at der kan være). Så til sidst bliver spørgsmålet alligevel, om vi uanset al vor danske begrædelighed nu også har så meget at være misundelige på nordmændene over - ud over kvantiteten?

Tim Knudsen
Institut for Statskundskab
Københavns Universitet